FEMINA

Nr 44 • 1 november 1959 • Årg. 16

MUSIKLEDARE

Konstnärligt och socialt ansvar .....

Spela och sjunga är det viktigaste i amatörmusicerandet, hävdar Lidingös kommunala musikledare Lennart Lundén, här tillsammans med en av sina yngsta elever, Martin Helldén.

Foto: Bertil Hagert

TEXT: MARGARETA MOBERG

FEMINAS YRKESVÄGLEDNING: KOMMUNAL

Musikhögskolan har nu i höst kört i gång en särskild linje — man började lite trevande förra året — för musikledare och med syfte att den skall föra fram till examen. Det kommunalt bedrivna musikarbetet och den musikaliska folkbildningen ropar efter alltmer kvalificerat folk som kan leda och undervisa, och detta är Musikhögskolans svar.

— Verksamheten har vuxit med enorm kraft, vilket märks inte minst i anslagen från kommunerna som rör sig kring 10 miljoner kronor årligen. Även om den statliga eftersläpningen på detta område är ett bedrövligt faktum, är ekonomin i dag inte det avgörande problemet. Svårigheten ligger i att få fatt på lärare och ledare som behärskar det breda register arbetet omfattar, berättar musikdirektör *Lennart Lundén,* som leder det kommunala musiklivet i Lindingö sedan fem år tillbaka. Dessförinnan arbetade han fyra år i Östersund och ännu tidigare sju år i Katrineholm. Där hamnade han 1943, och därtill i den utmanande belägenheten som landets första kommunala musikledare. Det väckte förstås oerhört uppseende den gången, att en kommun anställde en person som skulle organisera och leda något så föga matnyttigt som musikalisk verksamhet.

— De sju åren i Katrineholm, då jag fick se hurdan situationen var och hur människors förhållande till musiken var beskaffat i en stad av typ järnvägsknut, blev grundläggande för mej. Entusiasmen var stor, men kanske inte kunskaperna stod i proportion till den. I Katrineholm hade jag att vara både kapellmästare för vuxnas frivilliga musicerande och ledare för en ungdomsensemble, men kapellmästeriet övervägde. Det är nämligen så att uppgifterna växlar med typerna av samhälle, och därför ska en ledare, utöver den rent musikaliska kompetensen, ha ambition att göra sig förtrogen med de helt speciella arbetsvillkoren inom amatörmusiken. Däri inbegrips att undervisa på det sätt som folkbildningsarbetet kräver. Varje ort begär olika insatser, den ena kommunen kanske främst behöver en konstnärlig ledare för en redan ganska utvecklad kör-, orkester- och konsertverksamhet bland de vuxna. På en annan plats läggs tyngdpunkten vid det pedagogiska, till exempel uppbyggnadsarbete bland skolungdomen.

I Katrineholm ålåg det Lennart Lundén att göra i ordning musikaliska arrangemang, och han startade då serien "Skolorkestern" på Nordiska Musikförlaget och en serie för blandad trestämmig kör på Gehrmans Musikförlag, en uppgift som kräver en tonsättares utbildning. I Östersund var tjänstgöringen lagd på andra uppgifter, bland andra vandrade han runt i folkskolorna och gav lektioner efter vilkas mönster lärarna sedan kunde arbeta vidare. Bland deltagarna i Östersunds Orkesterförening, där han fungerade som dirigent, hörde hälften hemma i stadens militärorkester, och utifrån deras förutsättningar blev det möjligt att i samarbete med stor blandad kör ge sig i kast med ett så mäktigt och komplicerat verk som Brahms Requiem. Hela 200 timmars arbete ägnades åt detta. Tekniskt skiljer sig emellertid Lennart Lundéns sysselsättning i Lidingö och Östersund inte så mycket, musiklärarskapet och konsulentjobbet är nämligen huvudsaken i Lidingö också.

— Ju mer allround en musikledare är, desto bättre förstås. Den som kommer ut och ska bli ensam ansvarig bör studera så länge som möjligt, och begrunda vad som är möjligt att åstadkomma ihop med amatörer. Repertoarfrågan är ett kvistigt problem, och den musikaliska kvalitén står och faller med ledaren. Han måste undvika sådana verk som bara lämpar sig för yrkesmusiker, eftersom amatörmusicerandet inte får förfuskas till att bli ett surrogat. Han ska ta upp sådan musik som det är tekniskt möjligt att göra något av, samtidigt

klangfullt och trevligt att arbeta med. Musik från äldre skeden, komponerad innan klyftan mellan professionella och amatörer hunnit vidgas, brukar vara lämplig. Och vi har ju också i hög grad knutit an till svensk folkmusik.

Sång och spel först och främst

I småstäder blir uppgifterna mångsidiga, och bara i undantagsfall kan musikledaren själv ge handledning på alla instrument som används. Därför får han tänka sig att försöka få tag i medhjälpare bland fackmusiker eller avancerade amatörer. För resten är det en ganska tydlig tendens i kommunerna att inrätta ordinarie befattningar för musiklärare.

Lennart Lundén håller styvt på att sjungandet och spelandet skall gå först i det folkliga arbetet, och han dröjer vid det fina som händer när människor tillsammans är verksamma i musiken: hur olikheter i tänkesätt och livserfarenhet sjunker undan, hur skillnader i ålder och yrkesinriktning suddas ut i den här formen av gemenskap, hur man berikar varann.

Lyssnandet till musik i grupp, konversation om stilarter, diskussioner kring händelserna i musikhistorien, det är sådant som kommer bakefter, i andra hand.

— Det är musikledarens skyldighet att låta unga och gamla förverkliga sina särskilda möjligheter, som ju är beroende på vad dom har för bakgrund. Man får vara beredd att anpassa sig efter miljön, och ha sin vilja att göra något helhjärtat av arbetet, annars går det inte bra. Öppen för elevernas önskningar måste man vara, men inte falla undan till att bli en betjänt som repeterar in alla stycken som föreslås, om man inte själv gillar det. Någon gång råkar man kanske på en person som betraktar musiken mest som en estradangelägenhet och som har så starka ambitioner att han begår våld mot musiken, en tendens som måste bromsas. *Forts. på sid. 96*

Konstnärligt och socialt . . .

Forts. från sid. 47

Fyra vägar för fram till dirigent

— Musikledartjänsterna har för övrigt öppnat en ny och fjärde väg för den som åstundar att bli dirigent. I den mån som tjänsten omfattar att leda kör och orkester, ges nämligen hur många arbetstillfällen som helst för den som vill ta ansvar som konstnärlig ledare. De tre gamla traditionella vägarna till kapellmästeriet går via konsertmästarpulten i orkester, tjänst som repetitör på Operan, eller genom tonsättarmöda.

— Musikledaren måste ta de elementära sakerna på allvar, både konstnärligt och socialt, hävdar Lennart Lundén och berättar att han själv var smittad av den tyske musikpedagogen Fritz Jödes sociala patos, den gången han valde att börja arbeta i kommun.

Lennart Lundéns väg till det folkliga arbetet gick från Akademien via ett år som extra repetitör på Operan, dirigentstudier i Göteborg, där han "plöjde igenom all världens repertoar", samt lärotid bland annat hos dansken Knud Jeppesen, som fick en enorm betydelse. Sedan är det en helt annan historia att Lennart Lundén växte upp i ett musikhem, där han med tiden bland annat hjälpte sin mamma att ge lektioner.